

International Journal of Social Sciences

ISSN:2587-2591

DOI Number:<http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.22.15>

Volume 9/2

2025 p. 261-270

“EV, FİGÜRLER, MEKAN ÖRNEKLEMESİ, ELBİSE GİYDİRME, MODEL EŞYALAR” İLE EĞİTİCİ AHŞAP OYUNCAKLARIN OKUL ÖNCESİNDE ANLAMSAL BÜTÜNLEŞTİRME BECERİSİNE KATKISI

CONTRIBUTION OF EDUCATIONAL WOODEN TOYS WITH “HOUSE, FIGURES, VENUE SAMPLING, DRESS UP, MODEL ITEMS” TO SEMANTIC INTEGRATION SKILLS IN PRESCHOOL

İlker USTA*

ÖZ

Oyuncakların duyuşsal olarak zihinde çağrıştırdığı sembol ve yapı anlayışındaki işlevsel etkileşimleriyle temasa dayalı tutum alınması için zihnin bilgiyi dil eşliğinde imgeleyerek işlemesine katkıda bulunarak anlamsal bütünleştirme ile düşünceyi davranışa dönüştürme potansiyeli vardır. Bu çalışmada, bilişsel gelişimin önde gelen göstergelerinden biri durumundaki anlamsal bütünleştirme becerisinin okul öncesi dönem çocukluğu eksenindeki gelişiminde “Ev, Figürler, Mekan Örnekleme, Elbise Giydirme, Model Eşyalar” kategorilerindeki eğitici ahşap oyuncakların katkısı açıklanmıştır. Burada muhteviyatı itibarıyla birbiriyle yakınsaklık içeren bir grup halinde örneklendirilen bu oyuncaklar, zihinde kısa veya uzun mesafeli duyuşsal veri bağlantısını sağlamak suretiyle imgesel temsiller ve eyleme dönük bağıntıları bir araya getirip birleştirerek oyunsal faaliyet ile ortaya koyulan aktivasyonlarla bilişsel gelişimin temel göstergelerinden biri olan anlamsal bütünleştirme becerisinin gelişip pekişmesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadırlar. Bu argüman, oyuncaklarla öğrenme ve keşfetme süreci olan okul öncesi dönemde, gelişim alanlarının farklı bakış açılarıyla ve bütünsel bir yaklaşımla ayrıntılı şekilde değerlendirilmesi için güçlü bir gerekçe sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Okul Öncesi Çocukluk, Anlamsal Bütünleştirme Becerisi, Çocuk Gelişimi, Eğitici Ahşap Oyuncaklar, Ahşap Oyuncak Kategorizasyonu.*

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği, E-mail: iusta@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0470-5839, Ankara, Türkiye.

ABSTRACT

In order to adopt a contact-based attitude with their functional interactions in the understanding of symbols and structures that they evoke in the mind sensorily, toys can help the mind process information by imagining it along with language. This allows toys to help turn thought into behavior through semantic integration. This study explains how educational wooden toys in the "House, Figures, Venue Sampling, Dress Up, Model Items" categories contribute to the development of semantic integration skills, one of the primary markers of cognitive development, in preschool children. By establishing short or long range sensory data connections in the mind, these toys, which are exemplified here as a group that is convergent in terms of their content, bring together imaginary representations and action-oriented relations. With activations revealed through playful activities, they also significantly contribute to the development and reinforcement of semantic integration skills. This argument offers a strong justification for a thorough assessment of developmental areas from several angles and using an integrated strategy during the preschool years, which involves learning and exploring with toys.

Keywords: *Preschool Childhood, Semantic Integration Skills, Child Development, Educational Wooden Toys, Wooden Toys Categorization.*

Giriş

İnsan davranışlarının gözlenebilir oluşuna atfen, davranışları etkileyen zihinsel işlevlerin incelenabilir olduğunu değerlendiren bilişsel psikoloji; (dikkat, hafıza, algı ve üstbilgi zemininde) algılama, bellek, düşünme ve dil gibi zihinsel süreçlerin incelenmesine ve insanların bilgiyi anlaması, saklaması ve bilincine geri getirmesi ile davranışlara yansıyan bilişsel süreçler hakkında çıkarımlar yapılabilmesine odaklanır (Cüceloğlu, 2018). Özü itibarıyla, zihinsel bir faaliyet olarak anlamsal ve kavramsal süreçler, işaretlerle ilgili anlam ve kavramlar hakkındaki bilgileri işleme konusunda insan beyninde uzmanlaşmış özel bir sembolik anlamsal sisteme atfedilebilir (Collins & Loftus, 1975). Buna göre, anlamsal kavramlar veya farkındalıklar, çok güçlü veya nispeten zayıf olabilen çift yönlü ilişkisel bağlantılar aracılığıyla birbirine bağlı olan büyük bir kavramsal ağ içindeki düğümler olarak temsil edilir (Foster vd., 2017). Bu çerçevede, anlamsal bütünleştirme eylem(ler)ine yansımaları olan bilişsel kontrol ve yönetsel işlev kavramları, beyindeki ilgili bölgeler ve ağlar ile prefrontal korteksin işlevleriyle ilişkili bir hususiyet olarak, hedef odaklı davranış ile alışkanlıklar ve kontrollü işleme ile otomatik işleme arasındaki ilişkiler açısından tanımlanır (Friedman & Robbins, 2022).

Esasen, anlamsal bütünleştirme, zihnin ve beynin duyu-algı-motor pekiştirmesini teminen, kelimeler ve diğer semboller yordamıyla algılanan nesneler ve yürütülebilir eylemler için beyinde konuşlanmış farklı mekanizmalarla gerçekleştirilen mümtaz bir işlemdir. Bu noktada, gözlemlenebilen davranışların mahiyetini belirleyen zihnin davranış üzerindeki etkilerini biçimlendiren insan beyninin anlamsal bütünleştirmeye yönelik temel bileşenleri kısaca şu şekilde izah edilebilir:

- duyuusal-motor; görme ve işitme gibi farklı kaynaklardan gelen duyuusal verilerin filtreleme ve özellik çıkarma ile yorumlanıp dokunma ve tutma eylemleriyle birleştirilerek kuvvet uygulama ve kas aktivasyonu yordamıyla harekete dönüştürülmesini sağlar (Flanders, 2011),
- limbik alanlar; merkezi duygunun işlevlerini ayrıntılı olarak açıklayabilen ve duyuusal ifadeye katılabilen uyumlu bir mekanizma oluşturur, öğrenme ve hafıza üzerinde güçlü bir etkiye sahip olan duyguları ve hafızayı bir araya getirerek duyuusal anıların pekiştirilmesinde ve geri çağırılmasında önemli bir rol oynar, diğer insanları anlamaya ve onlarla iletişime geçmeye yönelik düşünce süreçleri bütünlüğünde motivasyonu işleyip düzenleyerek sosyal etkileşimler için gerekli olan karmaşık davranışları destekler (Rajmohan & Mohandas, 2007),
- prefrontal korteks; planlama, problem çözme ve dil üretimi gibi süreklilik arz eden temel zihinsel işlemlerde büyük bir çalışma belleği kapasitesiyle beyinde merkezi bir rol oynar ve bilgiyi toplayarak bütünleştirir, zamansal veya anlamsal olarak yakın veya uzak verileri denetleyerek birbiriyle bağdaştırır, bilginin sınıflandırılarak uygulanmasında benzerliklere göre akıl yürütülmesine olanak tanır, dile dayalı sosyal etkileşimlerin geliştirilmesine imkan verir, ahlaki yargılar ve inançsal değerler için soyutlama yapılmasını sağlar (Levy, 2024),
- anterior temporal korteks; nesneler, insanlar, kelimeler ve tecrübeler hakkındaki bilgiyi kapsayan anlamsal bellek için kritik öneme sahiptir ve duyulardan gelen bilginin işlenmesinde, dilin anlaşılmasında, anıların depolanmasında, hatıraların anımsanmasında ve duyguların yönetilmesinde rol oynar (Bonner & Price, 2013),
- inferior parietal korteks; sıcaklık ve ağrı algısı gibi duyuusal ve temas-dokunma gibi dokunsal uyaranların algılanmasını sağlayan ve planlandığı gibi vücudun hareket etmesi için uzuvlarla birlikte pozisyonel duruşun dengeselliğini kontrol ederek düzenleyen) somatosensoriyel ve görsel bilgilerin bütünleştirilmesinde önemli rol oynar ve okuduğunu anlama, mantıksal ve matematiksel düşünme gibi bilişsel süreçlere büyük katkı sağlar (Tuite & Konczak, 2010).

Bu perspektifte; anlamsal bütünleştirme bağlamında beynin etkili bir odak noktası olarak merkezi bir rol oynadığı söylenebilir. Buna göre, Pulvermüller (2013) tarafından açıklandığı üzere; anlamsal süreçler left-perisylvian dil bölgelerinden yararlanır ve bitişik alanları, çok biçimli merkezleri ve insan beyninin duyuusal, motor ve limbik bölgelerini içerir. Bu çerçevede, a) duyuusal-motor ve limbik alanlar, dili eylem, algı ve duyguya temellendirir, b) perisylvianın dış çevresi bütünleşik anlamla ilgilenir, c) prefrontal korteks ile anterior temporal korteks ve inferior parietal korteks bünyesinde yer alan çok biçimli yakınsama bölgeleri, değişken somut örneklemeler üzerinden genelleştirilmiş soyut anlamların işlenmesiyle ilgilenir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında; bilinç, hafıza, dikkat, algılama, düşünme, öğrenme, hatırlama, farkındalık, motivasyon ve dil kullanma gibi bilişsel gelişimde öne çıkan göstergelerle kendini hissettiren anlamsal bütünleştirme kabiliyeti, okul öncesi çocukların

oyuncaklarla oynayarak ortaya koydukları davranışların psikoseksüel gelişim evreleri bağlamında değerlendirilerek gelişimin işlerlik bakımından irdelenmesine imkan tanıyan bir konu olarak konuşulabilir. Bu çalışmada; oyuncakların öğrenme ve keşfetme sürecinde önemli rol oynadığı 0-6 yaş (0-72 ay) okul öncesi dönemde, ahşap oyuncak kategorizasyonunda yer alan Ev, Figürler, Mekan Örneklemesi, Elbise Giydirmesi ve Model Eşyalar kategorileri örneklemeleri ile eğitici ahşap oyuncakların anlamsal bütünleştirme becerisini geliştirmeye olan katkısının kategorik açıklamalarla takdim edilmesi amaçlanmıştır.

“Ev, Figürler, Mekan Örneklemesi, Elbise Giydirmesi, Model Eşyalar” Kategorileriyle Eğitici Ahşap Oyuncakların Anlamsal Bütünleştirmeye Katkısı

Hacettepe Üniversitesi’nde Bologna süreci kapsamında açılan Eğitici Ahşap Oyuncaklar seçmeli dersi çerçevesinde Prof. Dr. İlker Usta tarafından 2013 yılında kurgulanan Ahşap Oyuncak Kategorizasyonu; 2022’de güncellenerek 27 kategori ve 118 alt kategori ile takdim edilmiştir. Buna göre, Usta’nın çalışmaları düzleminde kategorize edilen eğitici ahşap oyuncaklar için ortaya koyulan kategoriler alfabetik sıraya göre şöyledir (Usta, 2022): Bloklar, Bulyap, Çalgı Aleti, Çivi Çakma, Çöğüncek, Dizme ve Geçirme, Düzenekli, Elbise Giydirmesi, Ev, Fırıldak, Figürler, Harf Öğretme, İç İç Geçmeli, Kaydırgaç, Kukla Kategorisi, Kule Yapma, Mekan Örneklemesi, Model Eşyalar, Paytak, Pedalsız Bisiklet, Sallanan At, Sayı Öğretme, Scooter (Tekerlekli Kızak), Tertipler, Vasıta, Yapboz, Yeknesak.

Bu çalışmada, önemli bir bilişsel gelişim göstergesi olarak öne çıkan anlamsal bütünleştirme becerisi (Usta’nın 2022 yılında güncellediği ahşap oyuncak kategorizasyonu bünyesinde yer alan) Ev, Figürler, Mekan Örneklemesi, Elbise Giydirmesi ve Model Eşyalar oyuncaklarının kategorik muhtevası çerçevesinde, okul öncesi dönem çocuk gelişimi bakımından ele alınarak açıklanmıştır.

Ev Kategorisi

Ev Kategorisi: İki Katlı (Çatılı ve Yanları Açık) Ev, Katsız-Çatısız (Üstten Bakışlı) Ev, Üç Katlı (Çatılı ve Yanları Açık) Ev alt kategorilerinden oluşmaktadır.

Esasen bebek evi olarak da bilinen Ev Kategorisi oyuncakları, içinde standart eşyaları ve donanımları ile tedarik edilmiş salon, mutfak, banyo-tuvalet, ebeveyn yatak odası ve çocuk odası ile diğer mekanların bulunduğu küçük bir ev modeli olup çocuğa tefrişat (evdeki eşyaların mekanlara göre yerleştirilmesini) yapma imkanı sunar ve çocuğun örneklenen evin içinde gerçekten yaşıyormuş gibi davranmasını sağlayarak oyun süresince keyifli zaman geçirmesine yardımcı olur. Çocuk, ev kategorisi oyuncakları sayesinde, bir evin gerçek yaşamı yansıtan mekanlarını kendine özgü mekânsal özellikleriyle tanır ve insanların sosyal yaşamları bağlamında taklit yordamıyla çağrışımlar içeren kurgusal hikayeler veya benzersiz senaryolar oluşturarak oyunlar

oyunar. Mevcut ev oyuncağı ile insan ve hayvan figürleri eşliğinde ev hayatını canlandırabilen ve hareketli eşyaların yerlerini mekanlara göre istediği gibi değiştirebilen çocuk, ebeveyniyle birlikte yaşamını sürdürdüğü gerçek ev ortamıyla ilişkilendirmeler yaparak mutlu olur. Özü itibariyle serbest drama etkinlikleri veya anlık doğaçlama yapılarak hem tek başına hem de grupla oynanabilen ev kategorisi oyuncakları, aile yaşamını örneklemek suretiyle çocuğun ebeveyni ve çevresi ile bağlantı kurmasına yardımcı olurken, çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini destekler, çocuğun sosyalleşme yoluyla girişimciliğini ve hayal gücünü teşvik eder ve gerçek hayattan çeşitli kesitlerle çocuğun kişilik gelişimini olumlu yönde güçlendirir.

Ev Kategorisi oyuncakları;

- çocuğun arkadaşlarıyla oynayabileceği oyuncaklar olduğundan, çocuğun dil becerisini geliştirerek kişilerarası iletişim kurmak suretiyle sosyalleşmesine katkı sağlar,
- çocuğu paylaşımcı olmaya, başkalarının duygu ve düşüncelerine saygı duymaya, başkalarıyla birlikte bir şeyler yapmaya, toplumun vazgeçilmez bir üyesi olarak toplumla bütünleşik şekilde yaşamaya ve başkalarıyla etkileşime girmeye teşvik eder,
- başkalarıyla iş birliği halinde çalışmayı güçlendirir ve ekibin ayrılmaz bir parçası olarak sabırlı olmayı neden-sonuç örgüsüyle anlaşılır hale getirir,
- bünyesinde ihtiva ettiği mekanlar-eşyalar aracılığıyla, çocuğun gerçek ev yaşamını tarafsız bir şekilde öğrenmesine yardımcı olurken, problemlerin çözümleri hakkında çocuğu geniş bir perspektiften bakarak daha yapıcı olmaya yönlendirir,
- çocukta hoşgörü duygusunun gelişmesini sağlar.

Figürler Kategorisi

Figürler Kategorisi: Bebek Figürleri, Asker Figürleri, Hayvan Figürleri, İnsan Figürleri, Mesleki Figürler alt kategorilerinden oluşmaktadır.

Varlıksal bütünlüğüyle çeşitli canlıların görsellerini içeren Figürler Kategorisi oyuncakları, yaşamla bütünleşik kurgulamalara imkan veren muhtevasıyla çocuğun hayal gücünü geliştirir. Görsel kurgusu itibariyle figürlerin edilgen formu, çocukta önem verme ve değer atfetme tutumunun gelişmesini destekleyerek koruma duygusunu geliştirir ve çocuğun evrensel sevgi ve barış anlayışı ekseninde kendini fark etmesini sağlar. Çocuk, figürler kategorisi oyuncakları sayesinde, paylaşımcı ve korumacı bir yaklaşımla gereksinimler ve ihtiyaçlar bağlamında sorumluluk alarak destek olmayı deneyimler.

Figürler Kategorisi oyuncakları;

- eli-kolu-bacağı oynatılabilen, başı hareket ettirilebilen, saçları taranıp bağlanabilen, kıyafet ve ayakkabı giydirilebilen insan figürleriyle çocuk için ilgi

- çekicidir, öyle ki, baş-gövde-ayak gibi hareketli uzuvlara sahip görseller çocuğun kendi vücudunu ilişkilendirerek ve eşleştirerek öğrenmesine yardımcı olur ve öz bakım becerisinin gelişmesine katkı sağlar,
- farklı mesleki disiplinlerin görselleriyle canlandırma oyunları oynayan çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini destekler ve iletişim becerilerini geliştirir,
 - evcil hayvanlar önde gelmek üzere hayvanları tanıyan çocuğun, çevreye karşı duyarlı olmak hissiyatıyla, hayvan sevgisi konusunda bir farkındalık geliştirmesine yardımcı olur,
 - hayvanların mevcudiyetlerinin farkına varan çocukta, çevreye ve doğaya sahip çıkmak suretiyle, hayvan sevgisinin gelişmesini desteklerken, çocuğun özgüvenini geliştirir ve ruhsal gelişimine katkı sağlar,
 - çocukta farklılıklara saygı gösterme bilinci ile koruma duygusunun ve sorumluluk olarak gereğini yapma anlayışının gelişmesini destekler.

Mekan Örnekleme Kategorisi

Mekan Örnekleme Kategorisi: İşyeri Örnekleme, Çiftlik Örnekleme, Sokak Örnekleme, Kasaba Örnekleme, Mesire Yeri Örnekleme alt kategorilerinden oluşmaktadır.

Çevreci temasıyla olabildiğince geniş bir perspektifte dizayn edilen Mekan Örnekleme Kategorisi oyuncakları; yollar, köprüler, trafik ışıkları ve levhaları, değişik ulaşım araçları, muhtelif iş yerleri, resmi binalar, sokak ve caddeler, müstakil evler, çok katlı konutlar, insanlar, hayvanlar, ağaçlar, göletler, park ve bahçeler ile doğayla bütünleşik kırsal ve kentsel yaşamı bünyesinde barındırır. Bunun yanında, farklı iş ve meslekler bağlamında, bir işin veya mesleğin belli araç-gereç ve donanımlar eşliğinde icra edildiği firma-işletme ve/veya büro-ofis gibi çeşitli işyerlerinin örneklendirildiği düzenlemeleri de ihtiva eden mekan örnekleme oyuncakları; çocuğun hayal gücünü kullanarak yaratıcı bakış açısıyla kendi dünyasını kurmasına imkan tanır ve çocukta bilişsel gelişim ile sosyal ve duygusal gelişimi destekler.

Mekan Örnekleme Kategorisi oyuncakları;

- insan figürleriyle desteklenmiş evlerle beraber park ve bahçelerin bulunduğu semt ve/veya mahalle modellemeleriyle çocukta hayal gücünün gelişmesini etkili bir şekilde destekler,
- çocuğun çoğulcu toplumsal hayatı merkeze alan kırsal ve kentsel yaşam ekseninde doğaya ve çevreye bakışında olumlu yönde katkı yapar,
- çocuğun gündelik yaşamın ayrılmaz bir bileşeni olan çalışma hayatının farkına varmasına yardımcı olur,

- çocukta iş ve mesleki faaliyet alanları ile ilgili işyerleri hakkında bir farkındalık oluşturur,
- çocuğun üç boyutlu izdüşüm ile çeşitli kurgularla geniş bir yelpazede sergilenen mekânsal örneklendirmelerin toplumsal hayattaki işlevlerini anlamasına yardımcı olur ve sorgulayıcı bakış açısıyla düşünmesini destekler.

Elbise Giydirme Kategorisi

Elbise Giydirme Kategorisi alt kategorilere ayrılmamıştır.

Birbiriyle doğrudan veya dolaylı ilişkisi bulunan belli sayıdaki parçaların kullanılarak tümevarım yaklaşımıyla bir giysi-kıyafet görselleştirmesinin oluşturulmasına odaklanan Elbise Giydirme Kategorisi oyuncakları, çocuğun mevcut şartlar altında uyumlu bir görsel bütünlük ortaya koymasına yardımcı olur. Çocuğa koşutlar ve kurallar dahilinde inisiyatif alarak sınırlı çeşitlilikte kombinasyon oluşturmak suretiyle görsel düzenleme yapma olanağı veren elbise giydirme oyuncakları, çocukta parça-bütün ilişkilendirmesi zemininde halihazırdaki duruma göre değerlendirmeler yaparak hareket etme bilincinin gelişmesine katkıda bulunur.

Elbise Giydirme Kategorisi oyuncakları;

- değişik ebatlara sahip parçacıkların birbiriyle uyumlandırılmasına yönelik denemelerin el ve parmaklar yordamıyla yapılmasını gerektirdiği için el-göz koordinasyonu ile küçük kas gelişimini destekler,
- elbise giydirme etkinliği sürecinde çocuğu doğaçlama yaparak konuşturmaya sevk eder ve dil becerisinin gelişmesine katkı sağlar,
- çocukta bilişsel gelişimin bir yansıması olarak şekil ve boyut ile renk ve ağırlık-denge kavramlarının pekişmesine yardımcı olur,
- çocukta hayal gücüne yaslanan bağımsız düşünebilme yetisinin olgunlaşmasına altlık oluşturur ve çocuğun kişilik gelişimini pekiştirici içselliğiyle sosyal ve duygusal gelişimini besleyerek öz bakım becerisine büyük ölçüde katkıda bulunur,
- çocukta şartlara göre düşünerek ahenkli bir bütünlükle eyleme geçme davranışının gelişmesine altlık oluşturur.

Model Eşyalar Kategorisi

Model Eşyalar Kategorisi: Bahçe ve Çiçek Bakım Seti, Bebek Arabası, Bebek Bakım Seti, Beşik, Mama Sandalyesi, Bilgisayar, Cep Telefonu, Mutfak Seti, Erzak Sepeti ve Yazar Kasa, Ütü Masası ve Çamaşırılık, Tamir Seti alt kategorilerinden oluşmaktadır.

Muhteviyatı itibarıyla, günlük hayatın olağanlığında yetişkinlerce kullanılan bazı eşyalar ile araç-gereçlerin belli bir ölçekte küçültülmüş veya büyütülmüş tipler olan Model

Eşyalar Kategorisi oyuncakları, kullanım amacı ve nasıl kullanıldıkları bağlamında çocukta oyunsal deneyimlerle ebeveyniyle özdeşim kurarak bir farkındalık oluşmasına katkı sağlar. Değişik modellemelerle örneklenen eşyaları ve araç-gereçleri yetişkin taklidi yapmak suretiyle hayal gücü eşliğinde farazi olarak kullanan çocuğun gündelik yaşam rutinleri bütüncülüğünde ebeveyni ile empati kurma yeteneği gelişir. Böylece hayatın doğal akışıyla bütünleşik olguları tanımaya dayalı edinimler elde eden çocukta psikoseksüel gelişimle uyumlu kazanımlar olur.

Model Eşyalar Kategorisi oyuncakları,

- eşya ve araç-gereç tiplerleriyle yetişkinleri taklit ederek meraklı ve araştırmacı bir tavırla kendini tanımaya yönelik oyunlaştırmalar yapan çocuğun sosyal ve duygusal gelişim ekseninde kendine olan güveninin artmasına katkı yapar,
- çocuğun, dramatizasyon yapılarak grup halinde oynanabilen oyunlarla, toplumsallaşma zemininde ekipte bir rol üstlenerek paylaşımcılığı ve katılımcılığı tecrübe edinmesine yardımcı olur,
- sınırsız düşünmeyi merkeze alan hayal gücü ile yaratıcılığı destekleyerek, çocuğun yaratıcı düşünce ve hayal gücüyle yaşamı öğrenmesine ve kendini keşfetmesine katkı yapar,
- eşya ve araç-gereç tiplerlerini kullanabilen bir birey olarak kendini fark eden çocukta özbakım becerisinin gelişmesine yardım eder,
- çocukta gözleme dayalı izleklerle eşyalar ve araç-gereçlerin kullanımı için bir tutum geliştirmeyi destekler.

Sonuç

Bilişsel süreç zemininde bilgiyi toplayıp bütünleştiren, formülize ederek düzenleyen, değerlendirip yargılayan ve denetleyip uygulayan zihin, anlayış-kavrayış-algılayış yetisi bağlamında beynin kendine özgü bellek kapasitesiyle duysal-motor işlemlerini gerçekleştirirken, aynı zamanda duyulardan gelen bilginin işlenerek dil eşliğinde muhakeme yapılmak suretiyle belli bir davranışa dönüştürülmesinde, anlamsal bütünleştirme yordamıyla problem çözme ve karar verme için gerekli güdülenmeyi sağlar. Buna göre, anlamsal bütünleştirme; davranışa yönelik tutum geliştirme bağlamında, düşünceyi eylemselliğe dönüştürmeye dayanak oluşturan duygusal işlevsellik pekiştirmesi için çeşitli seçenekler sunarak etki-tepki açısından olanak ve sınırlılıklarla en uygun tercihin yapılmasına imkan tanır. Bu perspektifte, bilişsel gelişim bakımından kendine özgü muhtevasıyla önemli bir gösterge olarak öne çıkan anlamsal bütünleştirme becerisi, psikoseksüel gelişim evreleri nezdinde gelişim alanlarının tümüne yansıyan bariz varlığıyla gelişimi biçimlendirici unsurlardan biridir. Oyuncakların çocuğun öğrenmesi ve keşfetmesi üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, oyuncaklarla öğrenme ve keşfetme sürecini ihtiva eden 0-6 yaş (0-72 ay) okul öncesi çocuk gelişiminde anlamsal bütünleştirme becerisinin kazanılmasında ve geliştirilmesinde her

oyuncağın kendi kurgusu içinde bir katkısı vardır. Nihayetinde, gelişim alanlarının tümünü kapsayacak bir içsellikte çok geniş bir yelpazede tasarlanıp sunulan eğitici ahşap oyuncaklar da anlamsal bütünleştirme becerisinde önemli bir işleve sahiptir.

Bu çalışmada, eğitici ahşap oyuncakların anlamsal bütünleştirme becerisi üzerindeki etkililikleri, ahşap oyuncak kategorizasyonu bünyesinde yer alan Ev, Figürler, Mekan Örnekleme, Elbise Giydirme, Model Eşyalar kategorilerindeki oyuncaklar çerçevesinde açıklanmış olup diğer oyuncaklar için de neden-sonuç bağdaştırmasıyla kategorik değerlendirmelerin yapılması tabii ki mümkündür. Burada örneklenen kategoriler, birbiriyle benzerlik ve/veya yakınlık etkisi gösteren konuların oyun etkinliğiyle canlandırılması sürecinde birlikte ve bir ahenk içerisinde kullanılabilir oyuncakları ihtiva etmektedir. Benzeşik muhtevasıyla Ev, Figürler, Mekan Örnekleme, Elbise Giydirme, Model Eşyalar kategorilerindeki oyuncaklar, duyuusal-motor yetkinliği ile öngörülen eylemi gerçekleştirmeye yönelik olası düzenlemeler için uygun seçimlerin yapılarak ortaya koyulmasında büyük bir etkiye sahiptirler. Burada grup halinde takdim edilen farklı kategorilerdeki oyuncakların bilişsel gelişimin vazgeçilmez bir bileşeni olarak dil kullanma eşliğinde anlamsal bütünleştirme yordamıyla davranış öncesi tutum geliştirmede ve davranışı gerçekleştirmede önemli bir işlevi yerine getirdikleri söylenebilir. Son tahlilde, bu oyuncaklar yalnızca tek bir gelişim alanında değil, tüm gelişim alanlarında yerine getirilmesi gereken bir görev olan anlamsal bütünleştirme işlemini pekiştirerek oynanmaktadır. Bundan ötürü, gelişim alanlarının okul öncesi çocukluk zemininde incelenmesinde daha farklı bakış açılarıyla ve bütünsel bir yaklaşımla ayrıntılı şekilde değerlendirilmeler yapılabilir ve oyuncakların gelişim alanları üzerindeki etkileri, çeşitli oyuncak tiplerini eşliğinde, daha kapsamlı irdelemelerle ortaya koyulabilir.

Kaynaklar

- Bonner, M.F., Price, A.R. (2013). Where Is the anterior temporal lobe and what does it do? *The Journal of Neuroscience*, 33(10): 4213– 4215.
- Collins, A.M., Loftus, E.F. (1975). A spreading-activation theory of semantic processing. *Psychological Review*, 82(6): 407–428.
- Cüceloğlu, D. (2018). *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Alanları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Flanders, M. (2011). What is the biological basis of sensorimotor integration? *Biological Cybernetics*, 104(1-2): 1–8.
- Foster, P.S., Hubbard, T., Campbell, R.W., Poole, J., Pridmore, M., Bell, C., Harrison, D.W. (2017). Spreading activation in emotional memory networks and the cumulative effects of somatic markers. *Brain Informatics*, 4(2): 85–93.

- Friedman, N.P., Robbins, T.W. (2022) The role of prefrontal cortex in cognitive control and executive function. *Neuropsychopharmacology*, 47(1): 72-89.
- Levy, R. (2024). The prefrontal cortex: from monkey to man. *Brain*, 147(3): 794–815.
- Pulvermüller, F. (2013). How neurons make meaning: brain mechanisms for embodied and abstract-symbolic semantics. *Trends in Cognitive Sciences*, 17(9): 458-470.
- Rajmohan, V., Mohandas, E. (2007). The limbic system. *Indian Journal of Psychiatry*, 49(2): 132-139.
- Tuite, P.J., Konczak, J. (2010). Cortical sensory dysfunction and the parietal lobe. In: *Encyclopedia of Movement Disorders*, pp. 254-257.
- Usta, İ. (2022). Ahşap Oyuncak Kategorizasyonu. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(4): 97-126.